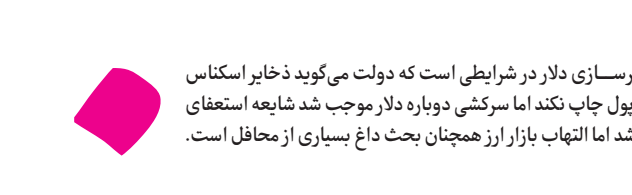

چرا قیمت‌های بازار ارز دوباره خبرساز شد؟

دلار یاغی

عکس: مهدي تقصیری/ایلنا

برنامه‌ی‌بودجه عبور کرده است.

در بازار آزاد تهران دلار یک رکورد تاریخی دیگر را شکسته و به کانال ۳۸ هزار تومان رسیده است. فعالان بازار ارز می‌گویند دلایل متعددی برای صعود قیمت دلار وجود دارد.

تردید درباره آینده بازار نفت

فعالان بازار ارز توضیح می‌دهند که تعیین سقف قیمت ۶۰ دلاری برای نفت روسیه، احتمالا فروش نفت ایران را دشوارتر می‌کند و همین مسئله می‌تواند منجر به کاهش درآمدهای نفتی شود. اشاره این دسته از فعالان بازار ارز به خبری است که اخیرا رویترز منتشر کرده و بر مبنای آن گروه هفت و استرالیا اعلام کردند که برای فروش نفت روسیه سقف قیمت ۶۰ دلار قائل شده‌اند. بنا بر این گزارش علاوه بر اتحادیه اروپا، آمریکا،کانادا،

نرخ دلار از گمانه‌زنی‌ها گذشت

مهر سال گذشته گزارشی غیررسمی منتشر شد که در آن پیش‌بینی شده بود در صورت تداوم تحریم، نرخ دلار در سال ۱۴۰۱ به ۳۵ هزار تومان و در سال ۱۴۰۲ به ۴۶ هزار تومان برسد. این گزارش به سازمان برنامه‌ویودجه منتسب شده بود و البته این سازمان هم گزارش نشت‌کرده به فضای مجازی را انکار نکرد و توضیح داد که گزارش منتشرشده در شبکه‌های اجتماعی در مرحله اولیه یک مطالعه بوده است. این سازمان در ادامه تأکید کرد که گزارش منتشرشده با فرض ادامه سیاست‌های گذشته تهیه و برای آگاهی از نظرات کارشناسی درون سازمان تهیه شده بود و هیچ‌گونه قابلیت انتشار و استناد ندارد. اما اکنون سال ۱۴۰۱ به پایان نرسیده و قیمت دلار از نرخ پیش‌بینی‌شده سازمان

ادامه از صفحه اول

هویت جنبش دانشجویی *

این جنبش همچنین فعالیتهای دینی، مبارزه با استبداد، مبارزه با بی‌عدالتی، گرایش‌های چپ، گرایش‌های اصلاح‌طلبانه و گرایش‌های «علمی» در سیاست‌ورزی را در سابقه خود داشته است. اینکه چه گرایشی مسلط بوده، به اقتضانات روز، نیازهای اجتماعی مردم و ماهیت نیروهای سیاسی بستگی داشته است. اگر بخوایم تنها بر یکی از این گرایش‌ها تأکید کنیم، سوسیوهایی متفرق، متکثر و بلکه فاقد یک هویت مشخص را شاهد هستیم. اما شاید بتوان گفت جوهره‌ای که در همه اینها تکرار شده است، در چند عنوان خلاصه می‌شود که عبارت‌اند از: آزادی‌خواهی، استبدادستیزی، عدالت و دینداری. این مؤلفه‌ها فصل مشترک همه این گرایش‌ها و جنبش‌ها بوده و البته این «جنبش» به‌صورت قهری هویتی علم‌گرا و نخبه‌گرایانه داشته که خود اعتراضی

پنهان علیه عوام‌زدگی در سیاست بوده است. در اینجا به شرح و بسط هریک از این ویژگی‌های هویتی می‌پردازم.

آزادی‌خواهی: جنبش دانشگاهی و دانشجویی جنبشی برای آزادی است. دانشگاه‌منادی آزادی است. مطالبه آزادی دارد و تمنای عدالت اجتماعی دارد. دانشگاه‌مهد علم و آزادی، مهد حقیقت‌طلبی و مهد خرد و دانش است. مطالبه آزادی یک تعهد کلی به آزادی است نه به یک روایت و قرائت ویژه از آزادی. از همین رو است که می‌توان چتر هویت آزادی را بر همه این گرایش‌ها برکشید. تمنای آزادی‌گاه در مبارزه با امپریالیسم و گسست زنجیر استعمار متجلی شده و گاه در مبارزه با استبداد و استعمار خود را نشان داده است و این خود براساس درک زمانه و سواد سیاسی فعالان و اقتضانات تاریخی بوده است. یک روایت

سیاسی-اجتماعی خویش است. تعهد آزادی یک ارزش کلی است که می‌تواند

در مناسبات اجتماعی به‌تدریج تجلی یابد. سخن من به معنای نفی مطالعه فلسفی آزادی و نفی تعاریف آزادی نیست. سخن من ناظر به تعهدی برای برساخت مقولات عملیاتی و قراردادی از همین مفاهیم متکثر فلسفی از آزادی است. در اصطلاح فنی ما مسائلی داریم که «مسائل غامض» و «بدصورت‌بندی»شده هستند. یعنی مسائلی که ذی‌ربطان گوناگون، ارزش‌هایی متکثر و پیامدهایی ناپیدا دارد و تعاریف گوناگونی از سوی ذی‌ربطان از یک پدیده واحد ارائه می‌شود. چنین مسائلی را که پیچیده هستند از طریق فرایندهای اجتماعی حل‌وفصل می‌کنیم. آزادی همین وضعیت را دارد و کارکردی هویتی می‌یابد‌که در معماری مناسبات سیاسی و در سیاست داخلی به کار می‌آید.

عدالت‌خواهی: عدالت‌خواهی یکی دیگر از عناصر اصلی هویت دانشجویی است که هم در بطن

فعالیت‌های ضدامپریالیستی گذشته جنبش دانشجویی وجود داشته و هم در مبارزات ضداستبدادی با گرایش‌های

کانال ۵۰ دلار می‌فروشد.

مرتضی بهروزی‌فر، کارشناس انرژی پیش از این به «شرق» گفته بود تعیین سقف قیمت نفت روسیه، می‌تواند کار ایران را برای فروش نفت خود سخت‌تر کند.

به گفته این کارشناس زمانی که قیمت نفت خود را با تخفیف ۳۰ تا ۴۰ دلاری به نرخ ۶۰ دلار می‌فروخت و درحال‌حاضر که بهای نفت کاهش داشته، تعیین سقف قیمت ۶۰ دلاری برای نفت روسیه، ضربه دیگری برای این کشور نخواهد بود اما این مسئله حتما بر بازار نفت ایران تأثیر منفی می‌گذارد؛ چراکه روسیه برای فروش نفت خود به نرخ ۶۰ دلار از معافیت تحریمی نفتکش‌ها و شرکت‌های بیمه برخوردار خواهد شد. درواقع روسیه نفت ارزان خود را با سهولت بیشتری نسبت به ایران می‌فروشد و اگر ایران می‌خواهد با روسیه رقابت کند باید تخفیف‌های افواکننده‌ای برای نفت خود در نظر بگیرد تا کشوری بپذیرد نفت ارزان روسیه و معافیت تحریمی آن را نادیده بگیرد و به بازار ایران روی آورد.

تأثیر قطع‌شدن گاز پتروشیمی‌ها بر بورس و دلار
به‌جز نگرانی‌هایی که برای درآمدهای نفتی ایران وجود دارد، این روزها چشم‌انداز نسبت به احیای برجام تیره و تارتر از همیشه است. فعالان بازار ارز اعتقاد دارند توقف مذاکرات هسته‌ای موجب شده است نااطمینانی در این بازار افزایش داشته باشد و از سوی دیگر اخباری مربوط به قطع گاز پتروشیمی‌ها و کاهش احتمالی صادرات آنها شنیده می‌شود.

چندی پیش خبر قطع گاز صنایع روی سامانه کدال بورس قرار گرفت. خبری که بورس تهران را تحت تأثیر قرار داد و درست زمانی که همه انتظار تغییر نرخ خوراک گاز را برای سال آینده داشتند، خبر قطع خوراک منتشر شد. هرچند پیش از این شایعات مربوط به قطع گاز صنایع پتروشیمی در محافل بورسی شنیده می‌شد و پتروشیمی زاگرس، پتروشیمی خراسان و پتروشیمی شیراز هم از جمله شرکت‌هایی بودند که از سهمیه‌بندی گاز خود خبر داده بودند. بااین حال خبر قطع گاز پتروشیمی‌ها مجید عشقی، رئیس سازمان بورس را وارد ماجرا کرد و او اعلام کرد در حال مذاکره و رایزنی با وزارت نفت است تا در زمان قطع گاز صنایع، شرکت‌ها شروع به انجام تعمیرات دوره‌ای کنند. بااین‌حال از آنجا‌که پتروشیمی‌ها یکی از مهم‌ترین صنایع آرز‌آور ایران به‌شمار می‌آیند، نگرانستند بازار ارز را تحت تأثیر قرار دهند.

نااطمینانی در بازار ارز

از این گذشته این روزها بحث کسری بودجه دولت و تلاش دولت‌ها برای جبران آن در سه‌ماهه پایان سال را هم به‌عنوان یکی دیگر از دلایل رشد قیمت ارز می‌دانند. ضمن اینکه دولت باید لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ را به مجلس می‌رساند که نه‌تنها هنوز این اتفاق نیفتاده است که چندی

واحد و قرائت یکسان از آزادی نه ممکن است و نه ضرورتا مفید. برای

کنش اجتماعی تعهد به آزادی به‌مثابه یک ارزش کلی کافی است و می‌تواند ما را به سوی شکل‌گیری تدریجی یک قرارداد اجتماعی مبتنی بر آزادی رهنمون کند. اگر منتظر باشیم که ابتدا دقیقا آزادی را تعریف کنیم و سپس سازه ارتباطات اجتماعی را بر آن بنا نهیم شاید هیچ‌گاه به مقصود نرسیم. به یک دلیل ساده؛ چون تعلیق به محال می‌شود و چون عملا بشریت نتوانسته است به یک تعریف روشن و واحد از آزادی دست یابد. در چنین مواردی حل‌وفصل مسئله اجتماعی را (یعنی حل‌وفصل مسئله آزادی را) به فرایندهای اجتماعی و گفت‌وگویی می‌سپاریم. جنبش دانشجویی و جامعه ایرانی و جمهوری اسلامی نیازمند «تعهد به آزادی» به‌مثابه ارزشی کلی برای معماری مناسبات

سیاسی-اجتماعی خویش است. تعهد آزادی یک ارزش کلی است که می‌تواند در مناسبات اجتماعی به‌تدریج تجلی یابد. سخن من به معنای نفی مطالعه فلسفی آزادی و نفی تعاریف آزادی نیست. سخن من ناظر به تعهدی برای برساخت مقولات عملیاتی و قراردادی از همین مفاهیم متکثر فلسفی از آزادی است. در اصطلاح فنی ما مسائلی داریم که «مسائل غامض» و «بدصورت‌بندی»شده هستند. یعنی مسائلی که ذی‌ربطان گوناگون، ارزش‌هایی متکثر و پیامدهایی ناپیدا دارد و تعاریف گوناگونی از سوی ذی‌ربطان از یک پدیده واحد ارائه می‌شود. چنین مسائلی را که پیچیده هستند از طریق فرایندهای اجتماعی حل‌وفصل می‌کنیم. آزادی همین وضعیت را دارد و کارکردی هویتی می‌یابد‌که در معماری مناسبات سیاسی و در سیاست داخلی به کار می‌آید.

عدالت‌خواهی: عدالت‌خواهی یکی دیگر از عناصر اصلی هویت دانشجویی است که هم در بطن فعالیت‌های ضدامپریالیستی گذشته جنبش دانشجویی وجود داشته و هم در مبارزات ضداستبدادی با گرایش‌های

پیش حمیدرضا حاجی‌بابایی، رئیس کمیسیون برنامه‌وبودجه در خبری غیرمنتظره اعلام کرد امسال تصویب بودجه دو مرحله‌ای خواهد بود. او در یک برنامه تلویزیونی گفت که امسال ابتدا کلیات و احکام بودجه را مصوب می‌کنیم و برای دولت می‌فرستیم تا دولت بر اساس آن جدول بودجه را به مجلس بفرستد.

مجموعه این اخبار گمانه‌زنی‌ها را بر این گذاشته است که دولت در ترازکردن دخل‌وخرج کشور مشکل دارد. همچنین موضوع افزایش تقاضا برای خرید ارز در آستانه تعطیلات ژانویه هم مطرح شده و این مسئله را یکی از عوامل تقویت انتظارات صعودی برای اسکناس آمریکایی می‌دانند. در همین زمینه علی سروی، کارشناس اقتصاد در گفت‌وگویی که با فارس داشته است درباره علت رشد قیمت دلار می‌گوید نااطمینانی مردم نسبت به شرایط پایان سال دولت یکی از دلایل رشد قیمت ارز است و البته تأکید می‌کند که اجرای مالیات بر عایدی سرمایه یکی از راهکارهای مقابله با دلالی ارز و مدیریت بازار است.

این کارشناس توضیح داده است «وقتی دولت‌ها عموما در سه‌ماهه پایان سال نسبت به جبران‌سازی کسری بودجه خود با استفاده از ظرفیت بانک مرکزی اقدام کردند؛ بنابراین مردم حتی حرف رئیس کل بانک مرکزی مبنی بر مزاد عرضه ارز را باور نمی‌کنند و همین مسئله عامل افزایش قیمت می‌شود».

مروی درباره راهکارهای مهار روند صعودی قیمت دلار گفته است که «مهم‌ترین راهکار کوتاه‌مدت، حذف فروش ارز کاغذی است که در کشور ما و چند کشور معدود جریان دارد. فروش ارز کاغذی در صرافی‌ها زمینه بازیگری تقاضای کاذب را ایجاد کرده و همین مسئله عامل مهم افزایش قیمت ارز است».

او در ادامه تأکید کرده است‌که «راهکار بلندمدت را باید در قوانینی مبنی بسر مالیات بر عایدی سرمایه جست‌وجو کرد، زیرا هم‌زمان با افزایش نرخ ارز بازارهای سرمایه‌ای موازی در کشور با افزایش قیمت مواجه می‌شوند و دولت هم هیچ ابزاری برای مدیریت این مسئله ندارد. در نظام اقتصادی می‌گویند پول بد، پول خوب را از بازار بیرون می‌کند، الان در نظام اقتصادی ما دلار به پول خوب تبدیل شده که تقاضای کاذب، آن را خریداری کرده و در خانه نگه می‌دارد و ارزش ریال هم به تبع آن کاهش پیدا خواهد کرد».

هرچند برخی کارشناسان ریشه‌ای‌تر به ماجرا نگاه کرده و می‌گویند تا زمانی که تورم دورقمی و ریزش ارزش ریال وجود دارد، مردم و صاحبان سرمایه به دنبال خرید کالا و حفظ ارزش سرمایه خود هستند و پدیده دلالی که زاده تورم بالاست، چندان قابل پیشگیری نیست. آنها تأکید دارند که دولت برای مهار سرکشی قیمت ارز و البته پدیده دلالی باید بنیادی‌تر رفتار کند و به دنبال کاهش تورم باشد.

دین‌مدارانه و اصلاح‌طلبانه قابل مشاهده است. عدالت‌طلبی اقتصادی، عدالت اجتماعی و عدالت‌طلبی سیاسی وجه ممیزه این جنبش است. از حیث قرائت و تفسیر، عدالت‌طلبی هم وضعیتی همچون آزادی‌خواهی دارد. گرایش‌ها و قرائت‌های گوناگونی از عدالت وجود دارد. عدالت‌طلبی یک تمنای کلی و آرمانی است و در گذر زمان و در تعاملات اجتماعی می‌شود. همین تعهد کلی به عدالت است که انسان‌ها را به صرافت می‌اندازد که بر اساس مقتضیات زمان و مفاهیم گوناگونی را درباره عدالت قرارداد کنند. عدالت موضوعی دائمی برای قراردادهای اجتماعی و نظام‌های سیاست‌گذاری است.

هویت علمی: جنبش دانشجویی و دانشگاهی در ایران در زمینه‌ای از فعالیت‌های علمی شکل گرفته است. منظور این است که همه فعالان این حوزه با هر برداشتی که از علم و فرایندهای علمی داشته‌اند، در بستری «متن‌لوزیک» شکل گرفته‌اند؛ خواه روش‌های پوزیتیویستی، خواه روش‌های تفسیری و خواه گرایش‌های هنجاری یا استدلالی. بنابراین هویت علمی در ذات خود اعتراضی به عوام‌زدگی در سیاست و در اداره دولت است. با این نگاه، جنبش دانشجویی-دانشگاهی، جنبشی علمی است و پویایی فکری و اندیشه‌ای در درون خود دارد و اتفاقا از همین رو است که در تحول دائمی است. بدین‌سان، فرهیختگی از ویژگی‌های بارز جنبش دانشجویی بوده است که علی‌الاصول باید آن را از شورش‌های سطحی و زرد، خشونت‌های عربان، طغیان‌های کور یا رفتارهای هتاکنه متمایز کند.

هویتی دین‌مدارانه: جنبش‌های دانشجویی در ایران اغلب از هویتی دینی یا دین‌مدارانه برخوردار بوده‌اند. این هویت دینی در درون خود ماهیتی بسیار متکثر دارد؛ از گرایش‌های شبه‌دینی و التقاطی تا گرایش‌های ملی-مذهبی و از اصلاح‌طلبی دینی تا روایت‌های سنتی از شریعت. در هر صورت می‌توان رنگ و بوی مذهبی را در بسیاری از جنبش‌های دانشجویی مشاهده کرد. بنابراین حرکت‌های دانشجویی در ایران باید با این پیشینه‌های هویتی بازشناسی شوند تا بتوان آنها را از شورش، طغیان، «سکناریسم» و آنزوای اجتماعی، انقلاب زرد، هنجراشکنی و هتاک‌ی تمیز داد. بازشناسی هویت به بلوغ فرهنگ سیاسی می‌انجامد تا اینکه این جنبش دچار اغتشاش نظری و سرکشتگی عملیاتی نشود. به همین‌سان، این هویت‌یابی، رفتارهای حکومت را در رعایت حقوق اقلیت و اکثریت به تنظیم می‌کشد تا در یک کلام سامان سیاسی پایدار را به ارمغان آورد و آداب «سازگاری اجتماعی» در جامعه‌ای را که در آن زندگی می‌کنیم، به ما بیاموزد. سیاست توسعه سیاسی در ایران با شناسایی و راهگشایی این هویت‌ها به بدنه نظام سیاسی امکان‌پذیر است.

✦ **متن تنقح‌شده سخنرانی در دانشکده فنی دانشگاه تهران، شانزدهم آذر ۱۴۰۱**

اخبار برگزیده

کاهش ۱.۶ میلیارد دلاری صادرات گاز به عراق

رئیس سازمان توسعه تجارت از کاهش ۱.۶ میلیارد دلاری صادرات گاز طبیعی به عراق خبر داد.

به گزارش مهر به نقل از وزارت صمت، علیرضا پیمان‌پاک با اشاره به آمار هشت‌ماهه صادرات غیرنفتی به عراق در سال ۱۴۰۱ گفت: براساس آمارهای منتشرشده کمرک ایران، صادرات «غیرنفتی» جمهوری اسلامی ایران به عراق در هشت‌ماهه ابتدای سال ۱۴۰۱ حدود چهار میلیارد و ۳۰۵ میلیون دلار بوده که نسبت به مدت مشابه سال ۱۴۰۰ که این آمار چهار میلیارد و ۱۳۳ میلیون دلار بود، رشد حدود چهار درصدی را نشان می‌دهد.

معاون وزیر صمت اضافه کرد: آمار صادرات ایران با احتساب صادرات گاز به عراق چهار میلیارد و ۶۶۵ میلیون دلار بوده که نسبت به مدت مشابه سال قبل ۲۴ درصد کاهش نشان می‌دهد. صادرات گاز طبیعی به عراق طی هشت‌ماهه سال جاری نسبت به مدت مشابه سال گذشته ۱.۶ میلیارد دلار کاهش داشته است. او ادامه داد: بررسی دقیق‌تر سبب صادرات ایران به عراق نشان می‌دهد از مجموع ۱۰۰ قلم اول کالاهای صادراتی به عراق ۷۰ قلم با رشد صادرات همراه بوده و ۳۰ قلم کاهش صادرات داشته است.

سرمایه‌گذاری چین در ایران اندک است

رئیس مرکز خدمات سرمایه‌گذاری اتاق بازرگانی تهران اعلام کرد: چین در ایران برای پروژه‌های مختلف از طریق فاینانس، تأمین مالی انجام داده اما سرمایه‌گذاری مستقیم چین در ایران بسیار اندک است؛ چراکه امنیت سرمایه‌گذاری در اقتصاد ما بسیار پایین است و کشورها در جایی که امنیت سرمایه‌گذاری تقویت نشده و زیرساخت‌ها فراهم نیست، به‌صورت مستقیم سرمایه‌گذاری نمی‌کنند.

فریال مستوفی در گفت‌وگو با ایلنا، با بیان اینکه توافق تجاری چین با کشورهای عربی حوزه خلیج فارس در راستای منافع اقتصادی این کشورها امضا شده است، گفت: این قبیل توافق‌های تجاری بین کشورهای مختلف معمول است و قاعداً تا هم انتظار نداریم و نباید داشته باشیم که چین به‌خاطر ما وارد معامله با دیگر کشورها نشود. رئیس کمیسیون بازار پول و سرمایه اتاق تهران درباره خرید نفت ایران از سوی چین، گفت: چین نفت ایران را با قیمت معمول بازارهای جهانی خریداری نمی‌کند. به عبارتی ما نفت را زیر قیمت مرسوم به چین می‌فروشیم. در این میان تقصیری متوجه چین نیست، چون ما تحریم هستیم.

رئیس کمیسیون پول و سرمایه اتاق بازرگانی تهران ادامه داد: زمانی‌که ما در تحریم هستیم، بانک‌های چین نمی‌توانند با ما مرارده داشته باشند؛ به این دلیل که اگر با ما وارد معامله شوند، تجارت آنها با آمریکا زیر سؤال می‌رود و از آنجایی‌که تجارت چین و آمریکا بسیار بزرگ‌تر و بیشتر از تجارت با ماست، به‌طور طبیعی آنها خودشان را به خطر تحریم از سوی آمریکا نمی‌اندازند. از سوی دیگر ما هنوز FATF را که یک استاندارد بین‌المللی در مرادوات پولی است نپذیرفته‌ایم. درحالی‌که FATF اساس تجارت پول و روابط بانکی است و وقتی این اصل وجود ندارد، تجارت ما در همین حد باقی می‌ماند و رشد آن قابل‌توجه نخواهد بود. بانک‌های چین هم تلاش می‌کنند حتی‌الامکان اعتبار خود را در مرارده با ما که در لیست سیاه FATF هستیم، زیر سؤال نبرند.

مریبان رانندگی راننده اسنپ شدند

رئیس اتحادیه آموزشگاه‌های تعلیم رانندگی تهران با بیان اینکه افزایش نرخ آموزش رانندگی در دست بررسی است و هنوز تصمیمی در این رابطه گرفته نشده، گفت: نزدیک به ۴۰ درصد همکاران آموزش را به‌خاطر بصره‌فیبودن نرخ از دست دادیم و این افراد به‌جای آموزش به کار در اسنپ روی آورده‌اند.

فرهاد حقیقی در گفت‌وگو با ایسنا، توضیح داد: اخیرا اخباری منتشر شده مبنی بر اینکه نرخ آموزشگاه‌های رانندگی دو ماه یک بار افزایش یافته اما وزارت صمت این موضوع را تکذیب کرده است. واقعیت این است که از اسفند سال ۱۴۰۰ نرخ آموزشگاه‌های رانندگی افزایش نداشته است. به گفته او نرخ آموزش رانندگی درحال‌حاضر در تهران ساعتی ۸۶ هزار تومان در اسنپ‌ها ۱۱۰ هزار تومان است. در تهران به دلیل شرایط خاص گفته شده آموزشگاه‌ها فعلا صبر کنند تا شرایط بهتر شود. به گفته رئیس اتحادیه آموزشگاه‌های تعلیم رانندگی تهران برخی از مریبان هم به آموزش خصوصی روی آورده‌اند که در فضای مجازی برای آن تبلیغ می‌کنند و نرخ آنها ساعتی ۳۰۰ هزار تومان است. البته این کار غیرقانونی است.